

REVIEW

BIRGITTE POSSING: *Ind i biografien*, 2015, Gyldendal. ss. 301.

Biografien som genre og fænomen har oplevet en renaissance i Danmark (samt resten af Norden og endda Europa) i godt 30 år. Dens store popularitet skyldes, som bekendt, den såkaldte biografiske vending, der giver sig udslag i koncentrationen om det enkelte frem for gruppen, hvad enten den forstås som samfundet eller staten, og er tæt forbundet med "de store fortællingers" krise, hvis altforklarende fortolkningsmagt for længst er blevet svækket. I denne sammenhæng har biografigenren nydt en stor interesse som forskningsobjekt for historikere, filosoffer og litterater. Det er dog sjældent, at man får en gennemtænkt, udtømmende og velkomponeret dansk monografi om emnet, idet mange hidtidige publikationer er antologier af flere forskeres indlæg. Derfor kan man med rette sige, at Birgitte Possing har skrevet en bog uden sidestykke på den danske (fag)litterære scene i de sidste år.

Forfatteren lægger ikke skjul på, at hun er historiker af erhverv, hvilket indsnævrer hendes forskningsfelt til historiske biografier. Således ved man fra starten, at *Ind i biografien* ikke kommer til at dække romanbiografier (eller, med andre ord, biografiske romaner), selvbiografier og erindringer. Til gengæld kender Possing udmærket stoffet hun skriver om, fordi hun både er teoretiker/forsker og forfatter til en række historiske biografier. Hendes pragmatiske indfaldsvinkel er i øvrigt yderst markant og håndgribelig i bogen, idet den rummer en række praktiske detaljer fra hendes eget virke som biograf. Monografien tager sit udspring i Possings akademiske strid med universitetsprofessor Niels Thomsen, som i 1992 var formand for bedømmelsesudvalget i hendes doktoratdisputats om Natalie Zahle. Som vaskeægte historiker med strukturalistisk baggrund argumenterede Thomsen imod den historiske biografis legitimitet. Hans standpunkt trodsede stærkt Possings mening med biografien om Zahle, samt hele projektet med den moderne historiske biografi, dvs. "at genhumanisere historien som disciplin, at synliggøre og reflektere over det enkelte menneskes betydning" (s. 19). Derfor blev Thomsens kritik til et incitament til en mere grundig forskning i biografiers formål, essens og genstand. Possing har med vilje udformet sin bog som et omfattende svar til opponenteren, som hun også takker for hans indsats i bogens tilblivelse.

Ind i biografien består af tre hovedkapitler, som er opdelt i mindre afsnit. I det første kapitel gør forfatteren forsøg på at etablere biografiers egentlige genstand, samt leverer en kortfattet, men relevant historie af biografigenren i nordisk og europæisk perspektiv. Det er også her, Birgitte Possing fremlægger formålet med sit værk: at tjene som et udgangspunkt for fremtidige biografiforfattere. Hun lægger ikke skjul på, at håndbogen er ment som en fortsættelse af Nigel Hamiltons bog *How to Do Biography?*

A *Primer* (2008). Hermed sætter hun sit værk i forlængelse af den angelsaksiske refleksion over biografiskrivning. Hendes tilgang til sit forskningsområde er yderst omhyggelig og forskningsresultaterne er verificerbare takket være de statistiske data, hun betjener sig af. Possing er overbevist om, at biografiskrivning bestemmes af fire nøglepunkter: biografiens arketype, dens etiske standpunkt, dens ærinde og køn (både af den biograferede og biografisten). Hun påviser uden besvær, at biografien i flere europæiske lande stadigvæk er et mandsdomineret område, både angående protagonisterne og biografisterne. Antallet af biografier skrevet af kvinder og om kvinder stiger langsomt, men de udgør stadig et mindretal i forhold til overfloden af biografier om mandlige protagonister og af mandlige biografister. Biografiens køn er dog blot et af de mange emner, som Possing reflekterer over i sin monografi. Et af de vigtigste emner er forbundet med formålet med den konkrete biografis tilblivelse, set fra den skrivendes perspektiv. Possing fremhæver, at der findes flere metoder at skrive en biografi på. De afhænger i princippet af biografens stilling til den biograferede, samt det såkaldte ærinde med biografien. For at anskueliggøre de forskellige ærinder foreslår forskeren en klar typologi af biografier, som hun kalder for "biografiens arketyper". De otte forskellige kategorier udgør efter min mening et yderst anvendeligt analysemønster for alle, som i nogen grad er interesseret i biografien som fænomen og forskningfelt. Man kunne sagtens argumentere for, at der findes andre måder at kategorisere biografier på. Possing påstår heller ikke, at hendes liste over arketyperne er udtømmende; hun vil blot gøre opmærksom på, at hagiografier/skurkografier, prismebiografier, liv-værk-tid-biografier og kollektive biografier stadigvæk dyrkes i dag, også i Norden. Hun supplerer i øvrigt alle typerne med passende eksempler fra litteraturen, samt forsyner dem med en korfattet genrehistorie. Typologien står i forbindelse med det andet kapitel, hvor seks forskellige biografier er beskrevet i detaljer. Fem af dem er skrevet af nordiske biografister om nordiske protagonister og kun en er forfattet af en amerikaner og omhandler en jøde. Kapitlet er lige informationsrigt så som det forrige, fordi det rummer refleksioner om, hvorvidt de enkelte biografier opfylder de arketyperne, og forklarer hvorfor biografier nogle gange skuffer læsernes forventninger. Et af de mest markante eksempler, som Possing giver, er Joakim Garffs biografi om Søren Kierkegaard, *SAK* (2000), som senere hen udløste en videnskabelig fejde med bl. a. Peter Tudvad. Garffs roste biografi af Kierkegaard, som i øvrigt blev en international succes, blev beskyldt for at formidle et fortegnede billede af filosofen, fordi den angiveligt forvekslede fiktion og sandhed og ikke var baseret på grundige kildestudier. Striden omkring de forskellige metodiske indfaldsvinkler til Kierkegaards liv og forfatterskab vidner, ifølge Possing, om det stadig aktuelle behov for at diskutere de store, kanoniske skikkelser. Men hun nævner også et andet bemærkelsesværdigt fænomen forbundet med biografien – nemlig dens subjektivitet, som står i en direkte forbindelse med dens forfatter. Det er måske ikke en ny tanke, at protagonistens liv altid bliver *fortalt*, hvilket betyder, at det er medieret til os og fortolket af en tredje instans, og aldrig umiddelbart tilgængeligt. Men i sådan en omfattende monografi som *Ind i biografien* er der også plads til refleksionen over biografisten og den biograferedes forhold. "En biografi farves af den, der skriver den" – bemærker Possing med rette på side 173, og det er nemlig trekanten mellem biografen (subjektet), protagonisten (objektet) og læseren, som hun bl. a. helliger værkets sidste kapitel. Læseren indtager i øvrigt en vigtig plads i Possings overvejelser over biografiens natur. Det gør sig også gældende for faglige kritikere, der vel også udgør en del af

læsekredsen. Her kommer Possing med et par interessante bemærkninger om kritikeres job. Hun mener, at de fleste nordiske og angelsaksiske kritikere har problemer med at gennemføre en grundig og relevant kritik af biografier, for de kritiserer hovedsageligt protagonisterne og deres levemåde i stedet for at hæfte sig ved biografens forfatter og hans/hendes litterære værk, narrative greb, biografens komposition osv. Dette vidner, ifølge Possing, om et bredere fænomen, som kan nævnes diskurskrisen eller mangel på metakommunikation omkring biografigenren. Hun mener faktisk, at den biografiske vending blot giver sig udslag i mængden af biografiske værker, men det kniber med de teoretiske overvejelser om genren. Derfor værdsætter forfatteren særligt de bøger, hvor biografiske principper udtrykkes, såsom Leon Edels *Writing Lives. Principia Biographica* (1984) og Nigel Hamiltons ovennævnte *How to Do Biography? A Primer* og hun redegør for de to forskeres biografiske principper i et særskilt afsnit. Det tredje kapitel rummer også et spændende indlæg om ”den nye biografi”. Betegnelsen har været ret udbredt i over 100 år og brugt i forskellige sammenhænge af forskellige forfattere/kritikere. Possing kigger nærmere på, hvad ”den nye biografi” står for og konkluderer, at i de fleste tilfælde henviser den ”nye” biografi til gamle værker. Selv om ”de nye biografier” i bund og grund er inspirerende for anmelderne og læsere, er de som regel fyldt med ”tunge, tomme buzzwords” (s. 199). Derfor er ”afstøvningen” af biografigenren stadig et aktuelt ærinde og Birgitte Possings bog kan ses som et forsøg på at fortsætte processen.

Ind i biografien kan siges at være en vellykket sammenkobling af flere formål. Den kan tjene som en uforpligtende genrehistorie, en håndbog for fremtidige biografiforfattere, en anvisning til biografianmeldere, samt et forsøg på (manglende) metasprog angående biografier. Desuden er læsningen af monografien en stor fornøjelse, fordi den er velkomponeret og gennemtænkt. Selv en læser, der ikke er så velbevandret i litteratur om genren, kan nyde bogen uden at tabe den røde tråd. Possing har udmærket sig ved at forsyne hvert kapitel og afsnit med en fremlæggelse af dennes formål og indhold, samt levere en kort konklusion på sine overvejelser i slutningen af hver del.

Ind i biografens forfatter har formået at skrive en omfattende bog af akademisk karakter, der både er læservenlig og lærerig. Det sker ikke så ofte, at det kan lade sig gøre. Men det gør det i Birgitte Possings tilfælde.

Joanna Cymbrykiewicz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Katedra Skandynawistyki
al. Niepodległości 4
61-874 Poznań
Poland

joac@amu.edu.pl